

Nr 206

Av herr **Hanson, Per-Olof, m. fl.**, om inrättande av ett internationellt engelskspråkigt universitet för samhällsvetenskapliga studier.

(Lika lydande med motion nr 310 i Andra kammaren)

Behovet av kvalificerad arbetskraft i utvecklingsländerna

Tiden efter andra världskrigets slut har i hög grad präglats av de gamla kolonialväldenas avveckling och den därav följande tillkomsten av åtskilliga nya autonoma stater. Med hänsyn till dessa länders stora brist på utbildad arbetskraft, den enorma fattigdomen, kapitalbristen, den föga utvecklade statsapparaten etc., har, allteftersom takten i frigörelseprocessen ökat, allt större krav kommit att ställas på olika former av bistånd till de nybildade staterna. En jämförelsevis omfattande biståndsverksamhet har också kommit till stånd, inte bara från de tidigare kolonialmakterna utan också från andra ekonomiskt bättre utvecklade stater. I vårt land har såväl staten som enskilda organisationer engagerat sig i denna verksamhet. Det torde räcka med att såsom exempel anföra den hjälp som ges genom centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd, missionen, fackföreningsrörelsen, studenternas stipendiefonder och Kooperationen. Till de basinvesteringar, som också på ganska kort sikt kan förmodas vara särskilt gynnsamma för utvecklingsländerna, hör investering i utbildning. En större del av Sveriges direkta biståndsverksamhet har också kommit att omfatta ekonomisk hjälp för utbildning på olika nivåer. Även utanför vårt land tilldrar sig hjälpen till utbildning allt större intresse. Länder som USA, England, Tyskland, Frankrike, Jugoslavien, Tjeckoslovakien och Schweiz lägger alla ner stora summor på utbildningshjälp, och nyligen har man också i Sovjetunionen invigt ett universitet för studenter från utvecklingsländerna. Fullt utbyggt skall detta kunna taga emot 5 000 personer. Som exempel på det stora intresset för utbildning från utvecklingsländernas sida kan nämnas, att över 40 000 ansökningar inkommit till de 650 platser som då (hösten 1960) var disponibla vid »Folkvänskapens universitet».

Som nyss anförts har även från svenskt håll gjorts insatser till utbildningens fromma. Tonvikten har hittills lagts på grundutbildning och vissa former av yrkesutbildning. Som exempel kan nämnas hantverksskolan i Pakistan, sjuksköterskeskolan i Etiopien, missionsskolorna samt LO:s och KF:s specialskolor. Vidare har genom centralkommittén givits möjligheter till högre akademisk utbildning i Sverige för ett antal specialister från utvecklingsländerna. I mindre utsträckning har medel ställts till förfogande för akademisk grundutbildning. Sådan hjälp har bland annat lämnats ge-

nom studentkårernas stipendiefonder. Vad som utträttats på detta område kan dock inte anses tillräckligt.

Utvecklingsländerna behöver en stor kader av akademiskt utbildad arbetskraft, administratörer, tekniker, lärare, läkare etc. Dessa yrkesgrupper rekryterades tidigare så gott som uteslutande från kolonialmakterna, och i samband med att kolonierna blivit självständiga har dessa specialister i stor utsträckning återvänt till sina hemländer, ibland på grund av att det politiska klimatet gjort det omöjligt för dem att stanna kvar. Deras platser har endast i ringa utsträckning kunnat besättas med FN-experter. Det framstår såsom absolut nödvändigt, att det i utvecklingsländerna skapas en kår av välutbildade personer för att inte dessa staters nyförvärvade oberoende skall övergå i kaos, despotism eller gå helt förlorat. Självständigheten måste utvecklas till en självständighet i praktiken och inte bara i teorien.

Ännu har inte alla kolonier uppnått oberoende, och i åtskilliga av de områden, som fortfarande står under kolonial dominans, men som inom en nära framtid kan väntas bli fria, är bristen på akademiker i det närmaste total. Ett antal högre utbildningsanstalter har visserligen upprättats i Asien och Afrika, men de resurser som dessa förfogar över är i de flesta fall alltför små och utbyggnadstakten för långsam för att behoven skall kunna tillfredsställas.

Universitetsutbildning av studenter från utvecklingsländerna i Sverige

Mot denna bakgrund har i vårt land framförts förslag om ökad statlig hjälp till högre undervisning för studenter från utvecklingsländerna. Förslagen har varit olika utformade, men gemensamt för många av dem har varit, att denna hjälp borde taga formen av ett internationellt — engelskspråkigt — universitet förlagt till vårt land.

Invändningar mot att förlägga ett dylikt universitet till Sverige har emellertid inte saknats. Det har bland annat gjorts gällande dels att den svenska miljön skulle vara så främmande för de utländska studenterna att de skulle känna sig isolerade och därigenom få anpassningsproblem, dels att de skulle få svårigheter att i sina respektive hemländer nyttiggöra de kunskaper som de förvärvat. Problem av denna art torde dock kunna övervinnas bland annat genom lämpliga kurativa åtgärder. Man har även framfört den synpunkten, att en del av studenterna efter avslutade studier skulle välja att stanna i vårt land, och att utbildningsinsatsen alltså icke skulle få avsedd nytta. Häremot kan invändas, att flertalet av de studenter från utvecklingsländerna som förlagt sina studier till vårt land torde vara tillräckligt intresserade av sitt lands framtid för att vilja återvända hem. Dessutom kan man om så är önskvärt med olika medel minska riskerna för att utbildningen inte kommer utvecklingsländerna till godo.

Som ytterligare argument mot att förlägga ett internationellt universitet

till Sverige har anförts att resekostnaderna för de studerande skulle bli högre än om en med svenska medel finansierad institution förlades till någon plats i Asien eller Afrika. Som nedan närmare utvecklas torde dock de totala kostnaderna för att förlägga universitetet till Sverige bli lägre bland annat med hänsyn tagen till de relativa lärarkostnaderna. Invändningar av ovan skisserad art kan synas beaktansvärda. Trots detta talar tungt vägande skäl för att ett svenskfinansierat internationellt universitet skall förläggas till Sverige. Bland annat kan följande nämnas.

1. Endast ett fåtal av de utvecklade staterna saknar den belastning som det innebär att vara eller att ha varit en kolonialmakt. Det fåtal länder som i detta avseende har försteg är de skandinaviska staterna och Schweiz. Sedan länge finns en internationell utbildningsanstalt i Genève. Bland de skandinaviska länderna har Sverige för närvarande de största ekonomiska möjligheterna att sätta i gång ett projekt av denna typ. Ett nordiskt samarbete på detta område är naturligt och bör eftersträvas. Med hänsyn till utvecklingsländernas stora och omedelbara behov av kvalificerad arbetskraft är det nödvändigt att verksamheten kommer i gång, innan formerna för detta nordiska samarbete kan slutgiltigt utformas.

2. På grund av Sveriges storlek och vår alliansfria politik riskerar vi inte att av studenter från utvecklingsländerna misstänkas för att söka vinna ett dominerande politiskt eller ekonomiskt inflytande över deras egna stater genom att erbjuda dem utbildning i vårt land.

3. Om ett svenskt universitet förläggs till t. ex. Afrika, begränsas sannolikt den krets av studenter, som skulle söka sig dit. En eventuell lösning vore att förlägga en högskola till varje världsdel, men detta är främst av ekonomiska och administrativa skäl för närvarande svårt. Det är önskvärt att dessa studenter träffas i industrialiserade länder, då detta minskar faran för isolering och blockbildning.

4. När de mellanfolkliga kontakterna på alla områden blivit allt viktigare, är det absolut nödvändigt, att utvecklingsländernas studenter, som annars inte har så stora möjligheter att resa utomlands, ges tillfälle att lära känna förhållandena i andra länder. Den mera begränsade inblick i andra folks samhällen och åsikter, som skulle bli följden om en högre utbildningsanstalt med svenska medel förlades till något av dessa länder, skulle inte minska faran för internationell isolering. I detta sammanhang får man heller inte glömma det stora värde, som ett internationellt universitet förlagt till Sverige skulle ha för de svenska studenterna genom de möjligheter till kontakt med andra folk, som därigenom skulle erbjudas.

5. Det är naturligt, att människor i hög grad tar intryck av förhållandena i den miljö där de vistas under en längre tid. Även om vårt samhälle uppvisar en mängd särdrag, så utgör det dock ett utmärkt exempel på en väl utvecklad västerländsk demokrati. De positiva intryck av vårt land och dess demokratiska institutioner, som dessa utländska studenter kan få under sin vistelse här, bör betraktas som någonting värdefullt. Att låta

studenter från dessa länder komma till Sverige, skulle också utgöra en viss motvikt mot den »indoktrinering», som andra studenter från samma länder utsätts för på andra delar av jorden.

6. Som nämnts kan man förvänta, att personer från utvecklingsländerna, som får tillfälle att erhålla en akademisk utbildning, snabbt kommer att uppnå höga positioner i sina respektive hemländer. Om de under sin studietid fått kännedom om och positiva erfarenheter av vårt land, kan man hoppas att detta skall stärka de goda relationerna mellan dessa länder och vårt eget, både i politiskt, kulturellt och ekonomiskt avseende. Speciellt ur handelssynpunkt måste en sådan utveckling te sig gynnsam. Med hänsyn till att Sverige i stor utsträckning är beroende av handelsutbyte med andra länder måste varje möjlighet till utvidgning härav vara av värde. Representanter för vårt näringsliv har också välkomnat de förslag till inrättande av ett internationellt universitet som hittills framkommit.

7. Om ett internationellt universitet förläggs till vårt land, är det troligt, att företag, organisationer och enskilda i större utsträckning skulle vara villiga att lämna sin medverkan, än om universitetet förlades till en annan kontinent. Viljan att engagera sig för ett projekt blir självfallet större om man på hemmaplan kan följa verksamheten.

8. Som förut nämnts existerar visserligen högre utbildningsanstalter i utvecklingsländerna, men resurserna är i regel otillräckliga. Om nu ett universitet med svenska medel skulle byggas i ett sådant land skulle visserligen den rent teoretiska undervisningen sannolikt kunna genomföras. Den teoretiska utbildningen bör emellertid kompletteras med åskådningsundervisning. Sverige skulle med sina på alla områden väl utbyggda institutioner lämna sig väl härför, och det säger sig självt, att vi här har ett utomordentligt försprång framför utvecklingsländerna. De studerande skulle i Sverige ha stora möjligheter att se hur arbetsmarknads-, handels- och konsumentorganisationer sköter sina uppgifter.

För den teoretiska undervisningen fordras vidare materiel, i första hand i form av läroböcker, något som utvecklingsländerna i hög grad lider brist på. Även härvidlag har Sverige försteg, till och med när det gäller facklitteratur på främmande språk, t. ex. engelska.

9. Om ett dylikt universitet skulle förläggas till Sverige vore det sannolikt lättare att uppbringa kvalificerade lärarkrafter och experter än om universitetet förlades till ett utvecklingsland. Det är allmänt omvittnat, att stora svårigheter uppstår, när det gäller att tillsätta undervisningspersonal i utvecklingsländerna. Även övriga administrativa frågor blir svårlösta, om universitetet skall placeras på en från Sverige avlägsen ort.

Säkert finns även andra argument för att förlägga ett internationellt universitet till Sverige i stället för till ett utvecklingsland. Här har endast en exemplifiering gjorts. Den möjlighet att mottaga studenter från utvecklingsländerna som öppnar sig om det internationella universitetet förlägges till Sverige, bör vi inte fränsäga oss.

Administrativ utbildning

Det torde stå klart, att behovet av akademiskt utbildad arbetskraft i utvecklingsländerna är utomordentligt stort. Om en högre utbildningsanstalt skall komma till stånd i Sverige, ställer det sig för dagen svårt att låta undervisningen på en sådan skola omfatta ett flertal olika ämnesområden. Trots Sveriges ställning som ett väl utvecklat samhälle skulle våra resurser nu inte räcka till för specialutbildning på såväl det naturvetenskapliga, humanistiska, samhällsvetenskapliga som det medicinska området. Om våra insatser skall leda till det bästa resultatet är därför en koncentration till ett ämnesområde att föredraga. Det som för dagen bör ges prioritet är utbildning i förvaltningstjänst och samhällskunskap. Dock bör man efter hand sträva efter att utbygga resurserna även till andra områden.

För denna prioritering kan bland annat anföras följande skäl:

1. Behovet av förvaltningspersonal är stort i utvecklingsländerna, vilket har framgått av händelseutvecklingen under det senaste året. Självfallet är även bristen på andra personer med högre utbildning betydande, men i en nybildad stat med brist på kvalificerad arbetskraft måste prioritet i fråga om utbildning ges åt kategorien administratörer. Dessa fyller bland annat den grundläggande funktionen att bygga upp ramen för den sociala, ekonomiska och tekniska verksamheten och utgör den främsta garanten för den nya statens utveckling och oberoende. Resonemanget gäller självfallet även beträffande de områden som ännu inte har blivit självständiga stater.

2. Den svenska alliansfriheten och den fördel som det kan innebära för studenter från utvecklingsländerna att av denna anledning förlägga sina studier till Sverige har redan kommenterats. Speciellt när det gäller förvaltningsutbildning torde detta vara betydelsefullt. Utvecklingsländerna får åtskilliga stipendieerbjudanden från både öst- och västblocket till olika typer av utbildning. Man torde på goda grunder kunna förmoda, att utvecklingsländerna till öst- respektive västmakter hellre sänder studenter för undervisning i politiskt mindre farliga discipliner, t. ex. medicinska och tekniska, och att de för just förvaltningsutbildning hellre vänder sig till alliansfria stater som t. ex. Sverige.

3. Som ovan påpekats utgör den praktiska utbildningen ett nödvändigt komplement till den teoretiska även vid akademisk utbildning. Sverige har samhälleliga organ som väl lämpar sig för tillämpade samhällsvetenskapliga studier av olika slag. Inte bara de centrala förvaltningsorganen utan även andra institutioner i vårt samhälle är härvidlag utmärkta objekt för åskådningsundervisning: organisationerna på arbetsmarknaden, deras arbetssätt och karaktär utgör goda exempel på dylika objekt, vilka också i utlandet tillvunnit sig respekt. I detta sammanhang bör naturligtvis också den kooperativa rörelsen nämnas.

4. Det är viktigt, att de utvecklingsländer, i vilka det redan finns akade-

miskt utbildad personal i förvaltningen, inte glöms bort, när det gäller undervisning i Sverige. Korruption förekommer i vissa länder, och möjligheten att gjuta friskt blod i de olika organen där bör tillvaratas. Härvidlag är den svenska förvaltningsapparaten ett utmärkt exempel på en central administration, som i stor utsträckning har gått fri från dylika missförhållanden.

5. Det är speciellt viktigt att lärarna vid ett internationellt universitet av denna typ inte bara är allmänt väl kvalificerade utan att de även har en god inblick i förhållandena i de länder varifrån studenterna kommer. På det samhällsvetenskapliga området uppfylls dessa krav av en stor grupp av de svenska akademiska lärarna. Vårt land har blivit berömt för den höga undervisningsnivån på detta fält, vilket i sin tur har lett till att berörda svenska akademiker i mycket stor utsträckning har utnyttjats för expertuppdrag i utvecklingsländerna på anmodan såväl av interstatliga organisationer som direkt av de berörda staternas regeringar. — Trots de många väl kvalificerade lärare som Sverige har på det samhällsvetenskapliga området, torde man dock i viss utsträckning få räkna med att hämta sådana personer från andra delar av Europa. Bland annat finns det i våra nordiska grannländer ett stort antal personer som skulle kunna komma i fråga.

6. Kostnaderna för att bygga upp en akademisk institution i samhällsvetenskapliga ämnen kan förväntas bli avsevärt lägre än för en naturvetenskaplig institution. Här bortses från sådana utbildningsvägar som vissa juridiska och humanistiska, vilka i alltför stor utsträckning är nationellt betonade och bundna för att komma i fråga vid utbildning av utländska studenter, som avses utnyttja sina förvärvade kunskaper i sina egna länder. Det undervisningsmateriel i form av laboratorietrustning och annan teknisk apparatur som behövs vid undervisning i olika naturvetenskapliga ämnen, är mycket dyrbar.

En utbildning i förvaltningstjänst bör naturligtvis inte föranleda att man minskar ansträngningarna att släppa in studenter från utvecklingsländerna på andra ämnesområden. Eftersom man här av främst ekonomiska skäl inte kan tänka sig särundervisning måste man låta dessa studenter följa undervisningen inom den redan existerande ramen. Det borde vara möjligt att reservera en lämplig kvot av den årliga intagningen för studenter från utvecklingsländerna i den mån kvalificerade sökande anmäler sig.

Lokalisering

Då det gäller lokaliseringen inom Sverige av den tänkta institutionen för förvaltningskunskap torde flera skäl tala för att denna bör ligga i Stockholm. Det är visserligen ostridigt, att studiemiljön i såväl Uppsala, Lund som Göteborg är gynnsammare och bättre lämpad för akademiska studier än Stockholm, och detta är av icke ringa betydelse men torde inte uppväga de fördelar som lokaliseringen till Stockholm erbjuder de utländska studen-

terna. I Stockholm återspeglas ju skilda delar av vårt kulturliv kanske bättre än på någon annan ort i Sverige, och det torde vara väsentligt, att de utländska studenterna även får en god inblick i denna sida av Sveriges liv.

Som ovan framhållits är det av stor betydelse för de utländska studerandena att kunna ta del av hur den svenska statsförvaltningen arbetar och se hur arbetsmarknads-, handels- och konsumentorganisationer fungerar, antingen för att kunna dra jämförelser mellan teori och praktik eller för att närmare penetrera intressanta administrativa och förvaltningstekniska problem. Allt väsentligt åskådningmateriel för utbildning i förvaltning finns placerat i Stockholm, t. ex. riksdag, kanslihus och ämbetsverk, arbetsmarknadens organisationer etc. Det är likaså sannolikt, att rekryteringen av lärare och föredragshållare skulle underlättas, om det internationella universitetet förlades till Stockholm.

I Stockholm finns redan embryot till ett internationellt universitet, nämligen Stockholm University Institute for English-Speaking Students (IES). Denna institution har bedrivit sin verksamhet i 14 år, och de erfarenheter som vunnits torde vara utomordentligt värdefulla att utnyttja vid en utbyggnad av en institution för förvaltningsutbildning för studenter från utvecklingsländerna.

Institutet erbjuder sedan 1959 utländska studenter undervisning och utbildning på två olika huvudlinjer dels International Graduate School och dels Stockholm Junior Year.

Till den förra avdelningen av institutet antas studerande som redan avlagt akademisk examen i utlandet. Undervisning meddelas i samhällsvetenskapliga ämnen och i svenska språket. Den samhällsvetenskapliga undervisningen upptager för flertalet studenter $\frac{4}{7}$ av tiden, språkundervisningen resten.

Undervisningen vid Stockholm Junior Year riktar sig i första hand — i praktiken hittills uteslutande — till studenter, som i två år studerat vid amerikanska college. Här fördelas $\frac{5}{8}$ av undervisningstiden på ett antal föreläsningsserier och seminarier, vilka ur olika synvinklar behandlar de nordiska länderna; resten av tiden upptas av språkundervisning. Junior Year är självbärande.

Förutom dessa två grenar lämnas även undervisning i svenska språket åt sådana studenter som har för avsikt att bedriva studier vid andra undervisningsanstalter både i Stockholm och i övriga landet.

Dessutom finns nu en möjlighet för utländska studenter som önskar fortsätta med högre studier att erhålla viss undervisning, som leder fram till en »masters»-examen.

Institutets styrelse har också förklarat sig vara intresserad av att ordna en utbildning för studerande från utvecklingsländerna.

Undervisningen

U n d e r v i s n i n g s s p r å k

Fördelen med att anordna en särskild utbildning i administration och samhällsvetenskap för ett internationellt studentklientel ligger främst däri, att kursernas innehåll kan frigöras från den betoning på svenska samhällsförhållanden som naturligt nog präglar den ordinarie akademiska undervisningen och åstadkomma en kombination av ämnen som kan väntas bli särskilt nyttig för blivande administratörer. Den ligger också däri, att man kan bespara ett stort antal studerande att ägna betydande tid och kraft åt att lära sig svenska så väl att de kan skriva uppsatser på hög nivå på detta språk. Att undervisningsspråket bör vara engelska torde vara tämligen självklart både med tanke på att ett stort antal av studenterna kan väntas ha engelska som första eller andra språk och med tanke på att det kan förväntas vara lättare att få lärare om detta språk väljes än om man skulle använda något annat världsspråk. Valet av engelska bör dock inte få föranleda att icke engelsktalande studenter skulle uteslutas från den föreslagna utbildningen. I stället bör före den ordinarie utbildningens början förberedande undervisning anordnas i engelska för fransk-, spansk- och portugisisktalande studenter. Denna undervisning skulle eventuellt kunna förläggas i annat land än Sverige. För studenter som antagits för utbildning vid ordinarie svenska utbildningsanstalter bör på samma sätt en grundlig förberedande undervisning erbjudas i svenska. Undervisningen i detta språk för andra studenter bör å andra sidan dock inskränkas till vad som erfordras för att de skall kunna väl anpassa sig i samhället.

I n t r ä d e s f o r d r i n g a r

Några skarpt fixerade formella inträdesfordringar bör inte anges, men det får förutsättas, att studenterna i regel befinner sig på en kunskapsnivå som ungefär motsvarar eller ligger något under vad som krävs för svensk studentexamen. Det i engelsktalande delar av världen vanliga »senior certificate» bör sålunda vara till fyllest. Varje student bör undergå en begynnelse-test, icke som förutsättning för inträde vid universitetet utan för att man skall kunna få en uppfattning om vederbörandes förkunskaper så att extra undervisning kan beredas i svaga ämnen.

U n d e r v i s n i n g e n s u p p b y g g n a d o c h i n n e h å l l

Undervisningens uppläggning och innehåll har inte i detalj kunnat utformas. Dessa frågor torde få bli föremål för en snabbutredning under medverkan av representanter för bland annat olika akademiska discipliner. Några huvudlinjer kan dock framläggas, och vi anknyter därvid i vissa delar till det förslag som av Stockholms universitet den 1 december 1960 överlämnats till Konungen. Vissa punkter av särskild vikt i det framlagda

förslaget kommer att understrykas; på andra punkter har vi funnit det lämpligt att modifiera förslaget.

Utbildningen bör i princip omfatta tre års studier. Så till vida bör de tre årens kurser dock vara från varandra fristående, så att studenter som inte kan eller önskar stanna hela den normala utbildningstiden inte skall ha kastat bort ett eller två år.

Främst gäller detta det första året, som bör läggas upp så att det ger en allmän administrativ grundutbildning och kunskaper om studiemetodik etc. Det bör således vara möjligt att bara genomgå det första årets kurser och sedan några månader ägna sig åt praktiskt arbete inom en verksamhet som är av speciellt intresse och i linje med framtida arbete.

Kurserna i de olika ämnena kan såsom vid en del amerikanska universitet uppskattas till olika meritpoäng (credit points) alltefter längd och svårighet. För examen skulle då fordras att studenten genomgått kurser, vilka tillsammans ger en viss summa meritpoäng. Man skulle genom att använda ett dylikt system bland annat uppnå en bättre internationell jämförbarhet. — Vissa kurser bör vara obligatoriska, medan valfrihet kan råda mellan andra kurser. Härigenom bör det vara möjligt för studenter som är särskilt energiska eller begåvade att läsa snabbare än som förutses i kursplanerna. Det bör också vara möjligt för studenter som inte behöver ta i anspråk någon del av sitt första studieår till att komplettera sina kunskaper till studentexamensnivå att redan under första året klara av vissa kurser som annars först skulle läsas under andra året. Av särskild betydelse kan detta tänkas bli för studenter från vissa industrialiserade länder med väl utvecklade undervisningssystem. Med tanke på att det måste anses önskvärt att studentklientelet vid det internationella universitetet inte skall komma uteslutande från underutvecklade länder och därmed te sig som en segregerad institution, är denna detalj inte oviktig.

En inledande kurs på cirka tre veckor bör ge en allmän introduktion till det svenska samhället för att underlätta studenternas anpassning.

Inom ramen för de olika kurserna bör utrymme ges åt studiet av politisk idéutveckling. Syftet bör härvid uppenbarligen vara inte bara att bibringa studenterna ett givet kunskapsstoff utan också att träna dem till kritiskt tänkande. Eventuellt kan det här tänkas vara lämpligt med delkurser i logik och semantik.

Den allmänna historiska utvecklingen måste också ges stort utrymme. Härigenom kommer den politiska idéutvecklingen att kunna ses mot sin historiska och ekonomiska bakgrund. Med tanke på den bristfälliga undervisningen överallt om Asiens, Afrikas och Sydamerikas historia kan det vara skäl att lägga särskild vikt härvid, så mycket mer som ju majoriteten av studenterna avses komma från dessa regioner och bör ges möjlighet att bättre lära känna sina egna länders historia.

Det är angeläget, att ämnet socialpsykologi, däri inbegripet kulturanthro-

pologi och ämnet internationell politik med bland annat kurs om de internationella organisationerna upptas på undervisningsplanen.

För att göra det möjligt att det första årets utbildningsprogram skall kunna användas som en snabbutbildning bör övervägas att till den plan på kurser som av Stockholms universitet föreslagits för första året lägga undervisning i nationalekonomi, internationell politik, ekonomisk geografi, administration och elementär statistik. Skulle det inte visa sig möjligt att under detta år få med ekonomisk geografi och internationell politik bör dessa åtminstone föras in på andra året.

Det är av vikt att vid slutet av tredje läsåret, d. v. s. strax innan studenterna avses övergå till praktisk yrkesverksamhet, ges en kurs i »back home application». De skulle i denna få lära sig något om den socialpsykologiska bakgrunden till en del av de svårigheter som de kommer att möta, då de på hemmaplan skall utnyttja sina kunskaper, och om vilka medel som kan användas för att övervinna vissa av dessa svårigheter.

Högre studier

För studenter som genomgått den föreslagna treåriga utbildningen bör ytterligare kvalificering kunna ske genom vidareutbildning vid IES. Därvid bör möjlighet ges till specialisering. För svenska studenter, som genomgått den treåriga internationella utbildningslinjen och som avser att söka sig till sådana uppgifter inom svensk förvaltning som har anknytning till internationella frågor eller som avser att efter svensk förvaltningstjänstgöring övergå i internationell tjänst, skulle under ett sådant fjärde och femte år kunna anordnas seminarier som tar speciellt sikte på att bibringa dem kunskaper om svensk författning, administration, socialpolitik o. s. v.

Examenregler

Den treåriga utbildningen bör leda fram till en »Bachelor of Administration». Möjlighet bör ges att efter varje genomgången årskurs utdela del-diplom, i varje fall för studenter som inte avser att fullfölja hela studieprogrammet.

Tidsplan

Man bör tidsmässigt följa de ordinarie universitetsterminerna. Härigenom ges studenterna möjlighet att använda sina ferier till att praktisera eller resa.

Varje student bör som handledare (tutor) ha en svensk student på fil. kand.-nivå.

För att motverka en alltför ensidig teoretisk uppläggning av undervisningen bör man så snart det låter sig göra, gärna redan andra året, erbjuda seminarier, vid vilka praktiska, politiska eller administrativa problem (cases) belyses ur olika ämnens synvinklar och under medverkan av lärare i olika ämnen.

Takten i studierna får inte vara för låg. Man kan förutsätta, att de studenter som kommer att åtnjuta undervisningen är angelägna att lära mesta möjliga på kortast möjliga tid för att återvända till sitt eget land och snabbt inträda i tjänst.

L ä r a r e

En viss fast lärarstab måste finnas. Den bör bestå inte bara av svenskar utan lämpligt är också att lärare från utvecklingsländer engageras. Möjligheten bör också undersökas att under kortare perioder engagera även andra utländska lärare.

Inte bara akademiska lärare bör utnyttjas utan även experter från det praktiska livet. Vid föreläsningar eller seminarier rörande arbetsmarknaden är det t. ex. lämpligt att som föredragshållare kalla företrädare för parterna på den svenska arbetsmarknaden.

S t i p e n d i e r

De studenter från utvecklingsländerna som har intresse för en utbildning av den ovan skisserade arten har som regel inte tillräckliga ekonomiska resurser för att själva finansiera sina studier. Därför torde det vara nödvändigt med en 100-procentig stipendiering. Dessa stipendier bör täcka samtliga kostnader (levnadskostnader och resor till och från Sverige). Stipendierna bör utlysas i så många länder som möjligt. Ett utelämnande av några länder kan uppfattas som diskriminering och bör därför undvikas. Dock bör en koncentration av stipendierna på grupper av studenter från samma land ske av flera skäl:

Studenterna kan lättare tillämpa sina lärdomar vid hemkomsten, om de har stöd av en grupp med samma utbildning och erfarenhet. Deras anpassning i Sverige underlättas, och reskostnaderna blir lägre. — Emellertid bör enstaka mycket kvalificerade studenter från länder varifrån ingen grupp kommer beredas tillfälle att studera vid universitetet.

A n s ö k a n

Varje stipendiesökande bör insända sina ansökningshandlingar till en antagningsnämnd i Stockholm. Ansökan bör dock inte komma direkt dit utan förmedlas av kontaktmän i de länder varifrån studenterna kommer. Dessa kontaktmän kan vara svensk diplomat, om sådan finns på platsen, svensk konsul, svensk affärsman, missionär eller annan lämplig person med goda kunskaper om lokala förhållanden. Möjligheten att kontakta lokala studentfunktionärer bör också övervägas. Samtliga dessa personer kan stå till tjänst med upplysningar och själva komma med förslag till lämpliga stipendiater. Uttagningen bör grundas på en stipendieansökan med utförlig levnadsbeskrivning. Då det första året har karaktär av allmän inledning bör icke alltför stora krav ställas på förkunskaper utan främst personliga

egenskaper och intressen. Antagningsnämnden bör bestå av personer med erfarenhet från utvecklingsländerna samt av representanter för statsmakterna, universitetet, studentorganisationer och organisationerna (LO, SAF).

Praktik

Det är av vikt att de utländska studenterna bereds möjligheter till meningsfull praktik på olika områden, speciellt under ferierna. Härför kommer att krävas ett intimt samarbete mellan å ena sidan det internationella universitetet, å andra sidan näringslivet, organisationerna och de offentliga myndigheterna.

Sociala frågor

De utländska studenterna kommer självfallet att möta en rad problem även utanför de rent studiemässiga. Det är synnerligen angeläget, om inte aktionen skall bli förfelad, att man på alla sätt försöker hjälpa till att lösa dessa.

Det viktigaste som härvid måste beaktas är bostadsfrågan. Lyckligast torde vara, om de utländska studenterna kunde få plats på studenthem. De skulle därigenom få den bästa kontakten med sina svenska kamrater, de skulle få en bostad med god standard och få möjligheter att själva laga mat etc. Dessvärre medför den allmänna bristen på studentbostäder att alla utländska studenter inte kan beräknas få plats på studenthem. Sedan någon tid arbetas inom en särskild kommitté, som tillsatts på Rotary-initiativ, på att få till stånd ett s. k. International House i Stockholm. Detta skulle enligt planerna innehålla cirka 200 rum, varav hälften skulle bebos av utländska studenter. Det är viktigt, att detta International House kommer till stånd så snart som möjligt. Därutöver måste, i varje fall under den första tiden, kontakt tas med svenska familjer som kan vara intresserade av att ta emot utländska studenter i sina hem.

Som ovan anförts torde de dagliga levnadsomkostnaderna få täckas genom stipendier. Man måste emellertid därutöver vara beredd att lämna ekonomiskt bistånd även på annat sätt. Man kan exempelvis räkna med att en del av studenterna från utvecklingsländerna inte har den klädstandard som är nödvändig.

De utländska studenterna bör i väsentliga delar ha samma sociala förmåner som sina svenska kolleger.

En rådgivning till studenterna i ekonomiska, sociala och i viss mån personliga frågor kommer med all sannolikhet att bli nödvändig. Till en början kan de behöva hjälp med att komma i kontakt med svenska studenter. Problemen kan delvis lösas genom ett »faddersystem» innebärande att en svensk student som hunnit några år i sina studier tar sig an en utländsk kollega. Därutöver behövs vid det internationella universitetet en relativt omfattande kurativ verksamhet genom vilken de utländska studenterna i olika avseenden kan hjälpas till rätta.

Finansiering

Det internationella universitetet bör vara en självständig institution med en fristående organisation. Under uppbyggnadsskedet kommer dock en nära samverkan med Stockholms universitet att vara önskvärd. Det internationella universitetet bör vara en statlig institution baserad på statliga medel men en god kontakt bör uppehållas med andra organisationer som har intresse av verksamheten. Det bör t. ex. finnas möjlighet för organisationer, stiftelser och företag att placera studenter från utvecklingsländerna vid universitetet under förutsättning att de täcker kostnaderna för den studerandes resor och uppehälle.

I det förslag till internationellt universitet som framlagts av Stockholms universitet beräknas studiekostnaderna per student till mellan 3 270 och 4 600 kronor beroende på i vilken utsträckning den erforderliga undervisningsapparaten skulle kunna utnyttjas. Till detta skulle komma kostnaderna för studenternas från utvecklingsländerna stipendier och resor samt för administration m. m. Den totala kostnaden vid full utbyggnad, d. v. s. vid ett studentantal om 90 personer, har beräknats till närmare 2,5 miljoner.

Enligt motionärernas uppfattning borde ett internationellt universitet bygga på ett större antal studenter från utvecklingsländerna. En årlig intagning av omkring 75 studenter från dessa länder finner vi vara lämplig under inledningsskedet. Universitetet bör också i viss utsträckning stå öppet för studenter från Sverige och andra industriländer.

Vid ett större studentantal än det som föreslagits i skrivelsen från Stockholms universitet skulle möjligheterna bli större att differentiera utbildningen och därmed också att erbjuda en studiegång som bättre skulle motsvara studenternas skilda behov och intresseriktningar. De relativa kostnaderna för administration, lokaler och lärare skulle också härigenom bli lägre.

De totala kostnaderna för det här föreslagna universitetet måste emellertid uppskattas till mer än 2,5 miljoner.

Finansieringen av det internationella universitetet hör till de frågor som särskilt måste uppmärksammas av den utredning som motionärerna föreslår. Möjligheterna att i viss utsträckning minska kostnaderna genom att intressera organisationer, stiftelser och företag att svara för en del av stipendiekostnaderna bör särskilt uppmärksammas av utredningen.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t att tillsätta en särskild utredning med uppdrag att skyndsamt framlägga förslag till inrättande av ett internationellt engelskspråkigt universitet för samhällsvetenskapliga studier främst avsett för studenter från utvecklingsländerna.

Stockholm den 25 januari 1961

Per-Olof Hanson

Torsten Andersson

Rolf Kaijser